

Експертний висновок
Міністерства фінансів України до законопроекту
згідно зі статтею 27 Бюджетного кодексу України

1. Назва законопроекту

Проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану з урахуванням потреб національної економіки» (реєстр. № 11416-1 від 01.08.2024), поданий народними депутатами України Разумковим Д. О. та іншими

2. Завдання законопроекту

Законопроектом пропонується внести зміни до Податкового кодексу України (далі – Кодекс), зокрема:

в частині адміністрування податків і зборів:

- впровадити окремі норми про презумпцію невинуватості платника податків;

- встановити окрему норму у статті 80 Кодексу, відповідно до якої контролюючі органи можуть перешкоджати господарським операціям лише у випадках, прямо передбачених Кодексом, та зобов'язані не допускати необґрунтованого перешкодження господарській діяльності;

- закріпити необґрунтоване та непропорційне цілям перевірки перешкодження господарській діяльності платника податків посадовими особами контролюючого органу під час проведення фактичної перевірки як податкове правопорушення контролюючого органу;

в частині податку на додану вартість пропонується статтю 201 Кодексу доповнити новим пунктом 201.10, який вже існує в чинній редакції Кодексу, та визначити, якщо контролюючим органом не прийнято рішення про наявність податкового правопорушення протягом 30 днів після неприйняття податкових накладних / розрахунків коригування в електронному вигляді або зупинення їх реєстрації, такі податкові накладні / розрахунки коригування в електронному вигляді автоматично реєструються в Єдиному реєстрі податкових накладних (далі – ЄРПН).

Крім того, законопроектом пропонується встановити протягом дії воєнного стану та протягом року з дня його завершення чи скасування мораторій на зміну елементів податків та зборів, визначених пунктом 7.1 статті 7 Кодексу (пункт 9 розділу I законопроекту).

3. Оцінка впливу на показники бюджетів

Реалізація положень законопроекту матиме вплив на показники державного бюджету.

У разі прийняття запропонованих законопроектом пропозицій може бути створено підґрунтя для використання несумлінними платниками податку такого механізму для безпідставної реєстрації податкових накладних / розрахунків

ДОКУМЕНТ СЕД Мінфін АСКОД

Сертифікат 3FAA9288358EC003040000099F72E00D1B0C200

Підписувач Воробей Світлана Іванівна

Дійсний з 26.09.2023 17:36:27 по 26.09.2025 17:36:27

Міністерство фінансів України

11220-07-3/24013 від 15.08.2024

коригування в ЄРПН, що призведе до зменшення надходжень податку на додану вартість до державного бюджету.

4. Вартісна величина впливу на показники бюджетів

Оцінити вартісну величину впливу на показники бюджету неможливо, оскільки невідома сума податку, що буде зазначена в податкових накладних / розрахунках коригування, які реєструватимуться в ЄРПН автоматично.

5. Пропозиції щодо можливостей фінансового забезпечення у відповідному бюджетному періоді законопроекту у разі його прийняття Відсутні.

6. Пропозиції щодо відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини

Відповідно до статті 27 Бюджетного кодексу України суб'єкт права законодавчої ініціативи зобов'язаний додати до законопроекту фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки), якщо такі зміни показників бюджету передбачають зменшення надходжень бюджету та/або збільшення витрат бюджету, до законопроекту подаються пропозиції змін до законодавчих актів України щодо скорочення витрат бюджету та/або джерел додаткових надходжень бюджету для досягнення збалансованості бюджету. Автори законопроекту таких розрахунків та пропозицій не надали.

7. Пропозиції щодо розгляду законопроекту

Щодо впровадження презумпції невинуватості платника податків

Запропоновані зміни до статей 17 та 109 Кодексу щодо права платника податків вважатися невинуватим у вчиненні податкового правопорушення, допоки його вину не буде доведено в законному порядку, дублюють вже наявні положення Кодексу, а відтак не підтримуються.

Так, пунктом 112.1 статті 112 Кодексу встановлено, що особа може бути притягнута до фінансової відповідальності за вчинення податкового правопорушення за умови наявності в її діянні (дії або бездіяльності) вини, крім випадків, передбачених цим Кодексом.

Пунктом 109.3 статті 109 Кодексу встановлено, що у випадках, визначених пунктами 123.2–123.5 статті 123, пунктами 124.2, 124.3 статті 124, пунктами 125¹.2–125¹.4 статті 125¹ Кодексу, необхідною умовою притягнення особи до фінансової відповідальності за вчинення податкового правопорушення є встановлення контролюючими органами вини особи, тобто в усіх інших випадках встановлення вини особи не є обов'язковим.

Щодо перешкоджання господарській діяльності платника податків

Пропозиція доповнення пункту 17.1 статті 17 Кодексу новим підпунктом 17.1.19, згідно з яким платник податків матиме право «не зазнавати

необґрунтованого і непропорційного втручання в свою господарську діяльність з боку контролюючих органів», є некоректною у правовому відношенні, оскільки зазначене не належить до предмета регулювання Кодексу, який відповідно до пункту 1.1 статті 1 регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час адміністрування податків та зборів, а також відповідальність за порушення податкового законодавства.

При цьому звертаємо увагу, що пунктом 1 статті 6 Господарського кодексу України визначені загальні принципи господарювання, одним із яких є заборона незаконного втручання органів державної влади та органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб у господарські відносини.

Пунктом 5 статті 19 Господарського кодексу України визначено, що незаконне втручання та перешкоджання господарській діяльності суб'єктів господарювання з боку органів державної влади, їх посадових осіб при здійсненні ними державного контролю та нагляду забороняються.

Крім того, Кодексом вже передбачені запобіжники щодо невтручання в господарську діяльність платника податків з боку контролюючих органів.

Так, пунктом 128.1 статті 128 Кодексу передбачено, що податковими правопорушеннями контролюючих органів є протиправні рішення, дії або бездіяльність контролюючих органів, їх посадових (службових) осіб, вчинення яких є підставою для відшкодування шкоди особі, чії права порушені, відповідно до закону.

Відповідно до пункту 114.1 статті 114 Кодексу особа, чії права та/або законні інтереси порушено, має право на відшкодування шкоди, заподіяної протиправними рішеннями, діями чи бездіяльністю контролюючих органів, їх посадових (службових) осіб.

Щодо податку на додану вартість в частині пропозиції доповнити статтю 201 Кодексу новим пунктом 201.10, який вже існує в чинній редакції Кодексу, та визначити, якщо контролюючим органом не прийнято рішення про наявність податкового правопорушення протягом 30 днів після неприйняття податкових накладних / розрахунків коригування в електронному вигляді або зупинення їх реєстрації, такі податкові накладні / розрахунки коригування в електронному 3 вигляді автоматично реєструються в Єдиному реєстрі податкових накладних (далі – ЄРПН).

Водночас запропоноване не враховує норми Кодексу та інше законодавство, пов'язане з цим питанням.

Відповідно до пункту 109.1 статті 109 Кодексу податковим правопорушенням є протиправне, винне (у випадках, прямо передбачених цим Кодексом) діяння (дія чи бездіяльність) платника податку (в тому числі осіб, прирівняних до нього), контролюючих органів та/або їх посадових (службових) осіб, інших суб'єктів у випадках, прямо передбачених цим Кодексом.

Натомість Кодексом не передбачений обов'язок контролюючого органу приймати рішення про наявність податкового правопорушення за складання та надсилання податкової накладної / розрахунку коригування для реєстрації в ЄРПН у разі відмови в їх реєстрації в ЄРПН або зупинення.

Слід зазначити, що Порядок ведення Єдиного реєстру податкових накладних затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 29.12.2010 № 1246 (далі – Порядок).

Так, відповідно до пункту 2 Порядку податкова накладна / розрахунок коригування це електронні документи, які складаються платником податку на додану вартість відповідно до вимог Кодексу в електронній формі у затвердженому в установленому порядку форматі (стандарті) та надсилається для реєстрації.

Механізм реєстрації податкових накладних / розрахунків коригування в ЄРПН передбачає автоматизовані перевірки таких податкових накладних / розрахунків коригування на відповідність чітким вимогам Кодексу та Порядку і лише за умови невиконання таких вимог може відбутись неприйняття податкової накладної та / або розрахунку коригування із зазначенням причини такого неприйняття.

Порядком зупинення реєстрації податкової накладної / розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних, затвердженим на виконання пункту 201.16 статті 201 Кодексу постановою Кабінету Міністрів України від 11.12.2019 № 1165 (далі – Постанова № 1165), визначені критерії, показники і ознаки, які дозволяють через систему автоматизованого моніторингу відповідності податкових накладних / розрахунків коригування в автоматичному порядку здійснювати перевірку наявності податкових ризиків, за результатами якої податкові накладні / розрахунки коригування реєструються в ЄРПН, а також умови, які є підставою для зупинення реєстрації податкових накладних / розрахунків коригування в ЄРПН, та визначено порядок дій та строки для платників податків і контролюючого органу, що має забезпечити реєстрацію податкових накладних / розрахунків коригування в ЄРПН.

Щодо встановлення мораторію на зміну елементів податків та зборів, визначених пунктом 7.1 статті 7 Кодексу

Принцип стабільності податкового законодавства, який визначено підпунктом 4.1.9 пункту 4.1 статті 4 Кодексу, передбачає, що зміни до будь-яких елементів податків та зборів не можуть вноситися пізніше як за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила та ставки. Податки та збори, їх ставки, а також податкові пільги не можуть змінюватися протягом бюджетного року.

Водночас слід зазначити, що в умовах значних фіскальних дисбалансів уряди усіх європейських країн змушені вдаватися до політики фіскальної консолідації – пошуку шляхів зростання надходжень до бюджету та зменшення державних видатків.

У період воєнного стану Україна іноді вдається до такої політики у зв'язку з необхідністю отримання додаткових надходжень до бюджету, які зі свого боку дозволять державі виконувати свої функції щодо належного фінансування сфер безпеки та оборони, соціального захисту вразливих верств населення, відбудови зруйнованої інфраструктури тощо.

З огляду на вищезазначене, проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану з урахуванням потреб національної економіки» (реєстр. № 11416-1 від 01.08.2024), поданий народними депутатами України Разумковим Д. О. та іншими, не підтримано.

**Заступник Міністра
фінансів України**

Світлана ВОРОБЕЙ